

Fejezetek a Szabadon játékosan örömmel című kiadványunkból (1. rész)

ÉVKEZDÉS

ÓVODÁSOK LETTÜNK

Bár elsődlegesnek tartjuk a természeti környezetet, mégis ősszel, az új kiscsoportosok óvodába érkezése idején legfontosabb az érzelmi biztonság megteremtése, amihez feltétlenül szükséges az új óvodai környezet megismerése.

Nem szeretnénk kitérni a beszoktatás mindenki által jól ismert fogásaira, részleteire (pl. családlátogatás, a személyiségi lap felvétele, a szülővel közös beszoktatás, stb., stb.), mert ezek elsősorban az óvónő igényeitől, tapasztaltságától, az óvoda szokásaitól, a szülők és a gyerekek sajátosságaitól (nagy mértékben) függenek.

Szeretnénk viszont megfogalmazni néhány olyan játékos - de talán mégsem szokványos - ötletet, amellyel az óvodába lépő gyerekek érzelmi biztonságának kialakulási folyamatát segíthetjük.

A mi óvodánkban hagyományá vált, - s mivel jól bevált, tudjuk javasolni másoknak is! - május végén egy egész napos, szombati gyereknapi ünnepség, amelyen óvodásaink is szüleikkel, testvéreikkel vesznek részt. Mivel ez az ünnepség a beiratkozási időszak utánra esik, így a leendő kiscsoportosok ez alkalommal már be tudnak kapcsolódni az óvoda mozgalmas életébe! Szüleikkel, testvéreikkel érkezve erre az alkalomra bejárhatják és bejátszhatják leendő életterüket.

Megtekinthetik az óvoda udvarán zajló egész napos műsort, részt vehetnek vagy csak szurkolnak a versenyjátékokon, ehetnek-ihatnak a büfében, megismerkedhetnek a felnőttekkel és a gyerekekkel.

A leendő szülőkre is jó hatással van ez a kötetlen ismerkedés. Elvegyülve a tömegben nincs "vizsgadrukk", felhőtlenül jól érezhetik magukat. Így az aggodalmaskodó szülő szorongásai is gyorsabban oldódnak, a szeptemberi elválás az ő részükről is probléma mentesebbé válhat.

Ez a kapcsolat - törekvéseink szerint - legtöbb esetben nem szakad meg, hiszen a nyár folyamán is szívesen látjuk a gyerekeket szüleikkel együtt egy-egy udvari játékra, fürdésre, sarazásra, várépítésre. Nyáron úgyis kevesebben vagyunk az óvodában, így hely, idő és energia is jut minderre, sőt beszélgetésre is adódhat alkalom.

Aztán eljön a szeptember, s eddigi szívesen látott vendégeink végérvényesen óvodásokká válnak. A lelki akklimatizálódást megkönnyíthetjük azzal is, ha tudatosan beiktatunk néhány olyan játékot, játékos elemet, melyek által a gyerekekben tudatossá válik, hogy ők már nagy, igazi óvodások! Nem említjük külön, de természetes, hogy minden tevékenységben csak az vegyen részt, aki szeretne - kivéve a vendégeskedést, ahová természetesen együtt megyünk. Ügyeskedhetünk, hogy minél többen érdeklődjenek, de különösen ebben a kezdeti időszakban a kevés résztvevős, meghitt együttlétnek is külön funkciója van! Nem árt, ha testi közelségbe, sűrű szemkontaktusba tudunk kerülni a gyerekekkel egy-egy ilyen együttlét alkalmával. Ölünkbe ülhetnek, hónunk alá bújhatnak, körénk telepedhetnek, foghatják a szoknyánk csücskét, stb. (Ne feledkezzünk meg ebben az időszakban a höcögtetők, simogatók... mással nem pótolható szerepéről!)

A beszoktatás időszaka alatt közös játékokba építhetjük, a beszoktatás után az első kezdeményezések részei lehetnek a következő játékok:

1. LEHETŐSÉG: “CSIGA NÉNI” BÁB VENDÉGSÉGBE JÖN

-A gyerekeknek bemutatkozik, megmondja a nevét, jelét, az óvó néni és a gyerekek is bemutatkoznak a bábnak. *ismerkedés egymással.*

-Csiga néni mesélhet az ő népes családjáról, hően szeretett kiscsigáiról, köztük Zsiga Csigáról, kit épp most adott óvodába, s volt sírás-rívás ... egészen addig, míg ... bezzeg aztán Zsiga Csiga már haza sem akart menni az óvodából, mert... stb., stb., szöhetjük, fonhatjuk a történeteket, ahogy tetszik, s ahogy a helyzet megkívánja. *az érzelmi biztonság megteremtése a cél, a gyerekek sorstársra találnak!*

-Nagyon gyorsan át is adhatjuk a szót: meséljenek a gyerekek Csiga néninek magukról, az óvodáról, az elválásról, bármiről, amiről szeretnének! *A kölcsönös bizalom léghőre alakul.*

-Csiga néni varázsolni tanít bennünket! Most dolgára kell menni, de bármikor idevarázsolhatjuk magunk közé, csak énekeljük el a varázsdalt: “Csigabiga told ki szarvadat...” s ő csiribú-csiribá, abrakadabra hipp és hopp - máris köztünk terem! Meg is tanítja a gyerekeknek a dalt, nehogy bajba kerüljenek, s őt ne tudják értesíteni! Daltanulás (FORRAI: 63. DAL. S-M) - dalolás közben Csiga néni jól láthatóan egyenletesen ringatódzik. Megsimogatja azokat a kisgyerekeket, akik megpróbálnak vele énekelni. Aki szeretné, maga is ringathatja Csiga nénit, míg mi többiek, éneklünk. Stb.

Csiga néni lehet a későbbiekben állandó visszatérő vendégünk, aki végigkalauzolja a gyerekeket az óvodai élet első időszakán (de volt olyan kísérőnk - Butuska Balambérnak hívták - aki egész óvodai életükben a gyerekek kedvence volt, s ballagáskor tőle külön könnyes búcsút vettek!) Csak néhány ötlet a kínálkozó lehetőségek közül:

-A báb a gyerekekkel együtt felfedezi a csoportszobát és a játékokat.

-Csiga néni kíváncsi a mosdóra és az öltözőre - mutassátok meg neki! Csodálkozik: hogyan találjátok meg ebben a kis szekrényben a holmitokat? A gyerekek megmutatják neki, minek hol a helye, hogyan lehet rendet tartani.

-Csiga néni meglátja a gyurmát, s nem tudja, mi az, hogyan kell használni. Aztán úgy megtetszik neki, hogy kér is egy darabot, hogy vigye el ajándékba Zsiga csigának, az ő kis óvodás csigagyerekének! Kezdeményezés. Ismerkedés a gyurmával. Első alkalommal szokást tanítunk: gyurmázáshoz leterítjük az asztalt, gyurmatáblát veszünk elő, azon dolgozunk. Csak annyian vegyenek részt, ahányan elférnek, majd váltják egymást. A gyerekek szabadon ismerkedhetnek az anyaggal, semmilyen témát ne kapjanak, célunk tényleg az ismerkedés, és a szokásrend tanítása legyen! (Írásban is ezt tervezhetjük.)

- Felkészülünk Csiga néni fogadására: verset tanulunk, amivel majd meglephetjük!

Van ám öröm és csodálkozás, amikor előadjuk neki! Csiga néni majd elájul az örömtől! Cserében mesét mond nekünk:

“A kismalac és a farkasok” c. népmesét.

-Az udvaron is gondolunk Csiga nénire. Gyönyörű leveleket gyűjtünk, amik közé Csiga néni egész népes családjával behúzódhat majd télire. (Ezzel rögtön kapcsolódhatunk majd az őszi témakörhöz, ezt ott taglaljuk majd.) A leveleket rendezgethetjük, kiválaszthatjuk a legszebbeket (ehhez szempontokat kereshetünk: formájuk, színük, ehhez hasonló még nincs, stb.), azokból egy kosárban gondos elrendezéssel fészket készíthetünk, ahová Csiga néni be is költözhet! (Esztétikai, matematikai nevelés.)

- A megmaradt levelekből közös munka készülhet: nagy csomagoló papírra felragasztva őszi fa lehet belőle. (E régi témához szándékosan nyúltam! Tudom, hogy mindenki ismeri, de szeretném érzékeltetni, hogy vizuális nevelésen belüli újító szándékaim ellenére a régen bevált, valóban jó témák nem elvetendők! Megtartva változtassunk! E közös tevékenység mindenképpen elsősorban a közösségi érzet - ezt jól csináltuk együtt! - kialakulását szolgálja elsősorban, s csak másodsorban a vizuális nevelést. Munka közben természetesen a ragasztás technikájával is megismerkedünk, emellett szokást alakítunk: ehhez is leterítjük az asztalt; hogyan használjuk a ragasztót, és mennyit; utána kezet mosunk...)

2. LEHETŐSÉG: KÖZÖS JÁTÉKOK

“Ki a gazdája?” játék

Egy kalapból, vagy tarisznyából az óvónő elővarázsolja egy gyerek jelét, aki azt felismeri és a nyakába akasztja. Ezután ő húzhat, megkeresi a jel gazdáját, megmondja a keresztnevét, és így tovább. Mindenki megnézheti magát a tükörben, nyakában a jelével. (Ismerkedés egymással, egymás jelével, testséma fejlesztése, önmaguk megismerése - énkép alakulása.)

3. LEHETŐSÉG: VENDÉGSÉGBE MEGYÜNK

Vendégségbe megyünk a “testvér csoportunkhoz”. Ehhez azonban már az előző napokban előkészületeket is kell tennünk: vendégségbe végül is nem megy az ember üres kézzel! (Kapcsolódás az óvoda tágabb közösségéhez!)

1. nap: Első dolgunk, hogy kimenjünk a konyhába, kérjünk egy szép tálat, amiben kóstolót viszünk majd! Erre a délelőttre már meg is van a programunk: megismerkedünk a konyhás nénivel és birodalmával! Ilyen módon nem csak más gyerekekkel, de új felnőttekkel is kapcsolatba kerülnek. Bemozogjuk az óvoda félreeső tereit is. (térpercepció) ismerkedünk a felnőttek munkájával. Az idetartozás érzését is fokozza, minél több helyszínt és felnőttet érez ismeretlen idegen helyett “sajátjának”, meghitt ismerősének a gyerek. Szép szalvétákat, és fogvájót is kerítünk! Ez kell majd a tálaláshoz, de barkácsolni is fogunk vele!

2. nap: Következő nap diót törünk, legyen mit vinni a vendégségbe. Az óvónéni forgatja a kalapácsot, a sok kis ügyes gyerekkéz bontogatja ki a dióbelet a héjából. Beszélgethetünk, verselgethetünk:

Pl. Csoóri Sándor: Dióbél bácsi

- erre mindig más-más gyerek kap egy gerezd kóstolót. Mire mindenki megkóstolta, már mindent tudunk a dióról, még egy verset is! A dióbelet a szép tálunkba öntjük, s az egészet félre tesszük. Sokoldalú ismerkedés a környezettel, tevékenykedés közben. Téma: a dió. Az ismerkedés nem öncélú, semmi köze az oktatáshoz, (?) Egyszerűen készülünk a vendégeskedésre!

Végül természetesen nem hagyhatunk mindent szerte-szét: takarításba kezdünk. A gyerekek mindenben segíthetnek, hagyjuk, hogy lehetőleg ők mondják meg, mit kell tennünk, s amit csak lehet, csinálják is meg!

Az önszervezést tanulják így meg. Ha hiányosan takarítanak, akkor se utasításokkal, hanem kérdésekkel segítsük őket: fontos a rend is, de ha lehet még fontosabb, hogy életkörülményeik önálló alakítását megtanulják! Nem várhatunk logikus matematikai gondolkodást majd olyan gyerekektől, akik erre nem képesek!

Takarítás közben a szép félben maradt dióhéjakat kis kosárba gyűjtjük.

3.nap: Elővesszük a dióhéjakat, a beszerzett szép szalvétákból néhányat, a fogvájókat, és egy kis gyurmát. A barkács asztalnál kis vitorlás hajót készítünk: a fél dióba kis gyurmát tömködünk, fogvájót szúrunk bele,

a szalvétából kis vitorlát tépünk rá. Akinek kedve van hozzá, szintén csinálhat néhányat. A kész hajókat szépen szalvétával leterített tálcára rendezzük, holnap ezt visszük ajándékba.

Barkácsolás közben énekelgethetünk, csak úgy, jókedvünkből! Nem kell megtanulni, zenehallgatásként dúdolgassuk magunk elé, ami eszünkbe jut. (Köztük lehet a “Kiszáradt a diófa” c. dal is, ezt jövő héten megtanulhatjuk, nem baj, ha addigra kicsit bekúszik a fülekbe!)

Feltétlenül tapasztalják meg a gyerekek, hogy az énekszó elsősorban kedves, örömet okozó időtöltés, amit jókedvükben művelnek az emberek, egyáltalán nem tantárgy! Feltétlenül jó, ha közben kicsit dúdolunk is, - csak úgy, magunk elé - kicsit “laláztatunk”, kicsit dűnnyögünk, kicsit füttyörészünk! Ezzel oldottabbá tesszük a hangulatot, kihangsúlyozzuk, hogy saját örömünkre dalolgatunk, s sokféle hanghatással ismertetjük meg a gyerekeket. Nótázgatás - közben mintegy természetes kíséretként - egyenletesen kopoghatunk, különbözőféleképpen.

4.nap: Másnap már várakozással érkeznek a gyerekek az óvodába! Ma lesz a nagy nap, vendégségbe indulunk! Almát, körtét viszünk be a csoportba, s jóízű kóstolgatás és beszélgetés közepette a dió közé aprítjuk.

Környezetismeret: alma, körte sokoldalú megismerése tevékenység közben. Érzékelés, érzékszervek fejlesztése. Szókincs bővítés: érzékleteink szóbeli megfogalmazása. Esetleg egy-két fürt szőlőt is közé szemezgetünk. Kis mézzel “megbolondítjuk” készítményünket.

Néhány szót váltunk még arról, hogyan illik vendégségben viselkedni, (*kulturált viselkedés elsajátítása*: vendégségbe nem sorakozva megyünk, hanem laza alakzatban - ami nem jelenti azt, hogy rendetlenek, rendezetlenek lennénk! Ettől lehet csendes beszélgetéssel közlekedni, nem kötelező lökdösődni! Ha megérkezünk, köszönni illik, majd megvárni, míg a vendéglátók megmutatják, hová ülhetünk - székre, szőnyegre, párnára, stb. Várnak minket, mindenkinek jut majd hely, nem kell aggódni, s tülekedni!) Csak akkor induljunk el, amikor mindenki magára öltötte a “komoly óvodás, aki vendégségben irtó rendes lesz” figurát! Ezután már egy megrovó pillantás is elég lesz, ha megfeledkezne valaki magáról, (de ezt már a legkisebb mozzanatra kapja meg, ne akkor, amikor már “elszabadul a pokol”! - így nem kell folytonosan fegyelmezni a sok gyerek között) - s már indulhatunk is. Az ajándékok kölcsönös átadása, a gyümölcssaláta lelkes elfogyasztása után jóízűt játszhatunk együtt a másik csoporttal, majd közösen mehetünk az udvarra, kis büszkeséggel eltelve: íme, új barátokra tettünk szert!

5.nap: Régi barátainkat már komolyabb szertartások nélkül láthatjuk vendégül: ma ők jönnek hozzánk kis együtt játszásra. Esetleg bemutatathatjuk nekik legkedvesebb barátunkat: Csiga nénit. Ehhez persze elő kell őt csalogatnunk varázsdalunkkal! Lám, a másik csoport is ismeri a dalt, együtt hívogathatjuk! Először halkán hívjuk, de úgy látszik, alszik, mert nem hallja. Próbáljuk meg hangosabban! - No, most meg biztos ijedtében még jobban elbűjt! - Most hangosan, de szépen énekeljünk! Lám, erre

már elő is bújt! S hogy örül, hogy lát minket! Hát még a barátainknak! Elmeséli, hogy ő is nagyon szeret barátkozni! Legjobb barátja a katicabogár.

Csiga néni megkér minket, hogy még azt a szép verset is mondjuk el, amivel a múltkor leptük meg, mert annyira tetszett neki, hogy még egyszer szeretné hallani! Elújságozhatjuk, hogy azóta már “Dióbél bácsi”-ről is tudunk egy verset! Esetleg a vendég gyerekek is ismernek valami érdekeset? Cserébe Csiga néni elmeséli nekünk pici csiga gyerekének, Zsiga csigának a kedvenc meséjét: az “Iciri - piciri” címűt.

Közös játék az óvoda udvarán - vendégeinkkel együtt az ő udvarrészükre megyünk játszani (ha az óvodaudvar fel van osztva). Kipróbáljuk a játékaikat, ismerkedünk a térrel. Térpercepció fejlesztése.

4. LEHETŐSÉG: TALÁLJUNK VISSZA A CSOPORTSZOBÁBA!

Összeköthető a különböző látogatásokkal: az óvoda épületén belül, vagy éppen az udvarról különböző irányokból próbálunk visszajutni a gyerekek irányításával. Közben új és új felnőttekkel ismerkedhetünk meg, megtudhatjuk azt is, ki mit csinál az óvodában? Térpercepció fejlesztése, az otthonosság érzésének fokozása. Udvariassági fordulatokat tanulhatunk meg: kopogtatni illik, mielőtt belépünk; hogyan illik köszönni; kit hogyan illik megszólítani; hogyan kell néhány szót váltani; vendégségben ne nyúljunk semmihez, csak amivel kínálnak... Természetesen úgy viselkedünk, hogy ne örüljenek, amikor elmegyünk, s máskor is szívesen fogadjanak!